

OTEVŘENÝ DOPIS REVOLUČNÍM SPISOVATELŮM V ČESKOSLOVENSKU

Revoluční spisovatelé, shromáždění na mezinárodní konferenci revoluční proletářské literatury v Charkově, uvažovali o situaci revoluční literatury v Československu a rozhodli se poslat revolučním spisovatelům v Československu tento otevřený dopis:

Milí soudruzi!

Uváživše situaci revoluční literatury v Československu, konstatovali jsme toto:

V prvním období poválečného vývoje, v době revoluční aktivity mas, vznikla v Československu revoluční proletářská literatura. Pěstovali ji jednak starší spisovatelé, vyšedší ze sociální demokracie a radikální inteligence, jednak mladá generace, sdružená v Devětsilu. Tato proletářská organizace stála na stanovisku Proletkultu a sdílela se o jeho nedostatky: nedostatek správného dialektického pojetí vývoje proletářské kultury, mechanickou koncepci jejího vytváření, odmítání kritického zužitkování dědictví minulé kultury pro revoluční cíle, pseudorevolucionismus, vlivy ideologie měšťáckých vrstev, mechanické přenášení politických norem do literatury, přílišné zdůrazňování tendence, kde měla působit sama fakta.

V druhém období poválečného vývoje, období dočasné,

částečné stabilizace kapitalistického hospodářství, politické a kulturní ofenzívy buržoazie, nastává odvrát maloměšťáckých vrstev od revolučního hnutí, který se v literatuře projevil odvrátem od sociální tematiky a tím, že se neusilovalo opravit nedostatky linie proletářské literatury, nýbrž z opozice proti nim se zašlo do pravých úchylek: Podceňovaly se možnosti proletariátu k vybudování vlastní kultury (trockismus) a tedy i politický význam literatury, nebylo učiněno nic pro usnadnění přístupu dělnické třídy k literatuře, podceňoval se význam hnutí děldopů pro literaturu. Nedoceňovala se masová práce, spisovatelé se jí vzdalovali a tím se odcizili i boji proletariátu, který jedině je mohl udržet na revoluční linii. Podceňoval se vliv proletariátu na neproletářské vrstvy, které proletariát přitahuje a ovlivňuje. Ideologický vliv maloměšťáckých vrstev vedl naopak k banalizování problémů proletářské literatury.

Levou úchytkou bylo, když se prohlašovaly reportáž a žurnalistická práce za jedině vhodné pro revoluční slovesnou práci a práce děldopů se omezovala jedině na reportáž. Tyto úchytky oddělily revoluční spisovatele od mas.

Sektářské stanovisko formalistické vedlo ke ztrátě vlivu na masy a k tomu, že maloměšťácké vlivy silně ovládly nejlepší revoluční spisovatele, jak se ukázalo diskusí v Tvorbě na podzim 1929.

Všechny tyto chyby přivedly revoluční literaturu do krize a k likvidátorským tendencím. Tato krize byla do značné míry umožněna také tím, že strana neměla v literárních otázkách žádné linie a literaturu ideologicky téměř nevedla.

V třetím období, období rostoucí krize kapitalismu, zostření třídního boje a aktivizace pracující třídy, které přinesly nový kurs KSČ, rostou na jedné straně dezercie maloměšťáckých živlů v literatuře (vystoupení sedmi spisovatelů proti straně v dubnu 1929 zároveň s útokem likvidátorů na odborové organizace a stranu a jejich vyloučení; opouštění revoluční linie a rostoucí ideologická nejasnost a lhostejnost, rostoucí vliv katolicismu v literatuře aj.). Na druhé straně s aktivizací

pracující třídy vyrůstá snaha o konsolidaci revolučních sil, zejména vytvořením časopisu *Tvorba*, jenž dosáhl velkého rozšíření a vlivu, revoluční aktivizací jiných časopisů, odsouzením apolitického stanoviska některých spisovatelů v diskusi na podzim 1929, revoluční aktivizací DDOČ, vzrůstem děldopského hnutí, založením *Levé fronty* aj.

Úspěšnému rozvinutí revolučních sil stojí v cestě řada nedostatků. Nové vedení strany dosud nevěnovalo kulturní linii dosti pozornosti, stejně jako ústřední orgán KSČ Rudé právo a jiné stranické listy. Také v linii *Tvorby* se dosud projevují četné úchytky: Podceňuje se vliv literatury jako revolučního nástroje, význam hnutí děldopů a roldopů, význam Svazu DDOČ, nevěnuje se pozornost velikým zjevům proletářské literatury a literárně politickému vývoji ve SSSR, v Německu a jiných zemích, zůstávají zbytky sektářského formalismu, neprovádí se přísná ideologická kritika poputčiků (souběžců), neprovádí se vedení jich a ovlivňování a opomíjí se též teoretická práce a marxistická práce v otázkách literatury.

Hospodářsko-politický, jakož i kulturní vývoj Slovenska šel částečně jinými cestami nežli v českých zemích. Slovensko, kulturně zaostalé, se v první době po založení ČSR oddalo maloměšťácko-nacionalistickým iluzím, které však v literatuře našly malou odezvu. Starší generace spisovatelů vůbec nenačázejí ve své tvorbě tematiku dne a mladší generace po několika pokusech, které znamenají jen rozmnožení kýčářské literatury, přecházejí z větší části k sociálním tématům. Se vzrůstem třídní diferenciací a hospodářských bojů na Slovensku vyrůstá ideologické hnutí levých intelektuálů, kteří se v Praze seskupili kolem časopisu *Dav*. Část této skupiny spolupracuje dosud úzce s komunistickou stranou, někteří z nich přecházejí přímo do jejího stranického aparátu a časopis *Dav*, ze začátku liberálně revoluční, se mění v masový orgán revolučních spisovatelů a intelektuálů, který nalézá spojení s děldopy a pro svoji přístupnost vniká v proletářské masy. Avšak i skupina *Dav* měla mnohé nedostatky a její koncepce rozvoje proletářské literatury vykazovala podobné omyly jako

u skupiny *Devětsil*. Další její chybou bylo, že nenašla dostatečného styku s revolučními spisovateli maďarskými a zakarpatsko-ukrajinskými. To vedlo částečně i k tomu, že časopis, nehledě na vliv, jaký měl na různé vrstvy včetně maloměšťáků, byl v roce 1929 pro finanční potíže dočasně zastaven.

K novému zformování, ozdravení a zesílení literárně revolučního hnutí v ČSR je nutno, aby se vytvořila pevná organizace a její platforma a revoluční linie veškeré literární práce. Východiskem při tom bude ideologická a tvůrčí platforma MBRL (Mezinárodního byra revoluční literatury), které klade za podmínku spolupráce:

1. Boj proti imperialistické válce a za ochranu SSSR,
2. boj proti fašismu a bílému teroru a
3. energický boj se všemi zjevy sociálfašismu.

Revoluční literatura v Československu se nemůže omezovat nadále na vrcholné literární výtvořky a na spolupráci s poputčiky, ale především na masovou práci. To znamená hlavně věnovat pozornost děldopům a roldopům, pokud se vyvíjejí k literatuře, a spisovatelům z dělnické třídy vůbec. K tomu je potřebí, aby KSČ věnovala zvýšenou pozornost děldopskému a roldopskému hnutí. Děldopové a roldopové, vyvíjející se k literatuře, musí se vychovávat v literárních kroužcích, neboť proletářská literatura si musí právo na svou existenci vybojovat svými kvalitami. Poputčiky nutno získávat, podrobovat přátelské kritice a ukazovat jim, že další jejich cesta musí vést k úplnému splynutí s proletariátem a že je jedinou možnou další jejich cestou.

Je nutno prohloubit teorii literární práce a navázat organizační spojení se všemi národnostmi v ČSR ke společné práci.

Hnutí revoluční proletářské literatury je hnutím mezinárodním, jak ukázala druhá mezinárodní konference revolučních spisovatelů v Charkově ve SSSR, na níž se sešli zástupci revoluční proletářské literatury ze 23 zemí. Československo nemůže zůstat nadále mimo toto hnutí.

Historický zápas za vybudování socialistické společnosti je rozhodnou otázkou kultury a naší doby. Tento zápas se bojuje

a môže byť vybojován jedine v souručenstvi s mezinárodným proletariátom. Historický úkol, pripadajúci revolučným spisovateľom v Československu, je nemalý. K jeho úspešnému splneniu je nutno, aby títo spisovatelia spolupracovali s revolučným dēlnictvom a v mezinárodnóm mēřítku s revolučnými spisovateľmi celého sveta. K tomu je zapotřebí, aby především v Československu samém došlo mezi nimi k systematické spolupráci na organizačném podkladě. Základnou této práce může být časopis *Tvorba*. Je však zapotřebí vyvarovat se chyb minulosti a příští práci postavit na platformu, jejíž obrysy jsme zde načrtli.

Jsmo přesvědčeni, že na příštím kongrese mezinárodní revoluční literatury se sejdeme ke společné práci se zástupci organizovaného hnutí revoluční literatury v Československu.

II. světová konference
proletářské revoluční literatury
v Charkově

Podpisy: E. E. Kisch. — Tarasov-Rodionov, Fadějev, Panfjorov, Skačkov (Rusko). — Kirilenko (Ukrajina, SSSR). — Aragon, G. Sadoul (Francie). — F. C. Weiskopf, J. R. Becher, Ludwig Renn, E. Glaeser (Německo). — Siao (Čína). — Salam (Egypt). — Matsujama (Japonsko). — M. Gold (USA). — H. Heslop (Anglie). — B. Bajčidze (Gruzie). — Laicēn (Litva). — Illés (Maďarsko). — Bakalov (Bulharsko). — Jasiēnski (Polsko).

Vladimír Clementis: PREJAV
NA MEDZINÁRODNOM KONGRESE
REVOLUČNEJ LITERATÚRY V CHARKOVE
6.—15. NOVEMBRA 1930

Drahí súdruhovia!

Svoju reč začnem tým, že trochu doplním s. Illésa, pokiaľ ide o vzťah byra k revolučnej a proletárskej literatúre Československa. Súdr. Illés sám podčiarkol chybu, ktorej sa dopustilo byro, a v organizačnej časti svojho referátu ukázal cesty k náprave chýb. Nedostatočný záujem byra o revolučných spisovateľov Československa i nedostatočné spojenie s nimi bolo o to väčšou chybou, že cesty ideologického i formálneho rozvoja českej literatúry v poslednom čase mali v sebe niektoré zvláštne črty, ktoré museli zaujímať revolučných a proletárskych spisovateľov celého sveta. Už v rokoch 1919—1920 česká literatúra vyzdvihla tézy o proletárskej literatúre, ktoré našli svojich prívržencov najmä v skupine Devětsil a ktoré mali v sebe vplyvy staršieho pokolenia spisovateľov, patriacich čiastočne ešte do sféry ideologického pôsobenia sociálnodemokratických i anarchistických smerov. A maloburžoázni spisovatelia vedome propagovali podľa svojho receptu vypracovaný „socializmus“.

Najviac sformovanou a jednotnou v ideologickom zmysle bola skupina Devětsil, do ktorej patrili aj starší spisovatelia a pracovníci komunistickej strany, ako St. K. Neumann, Josef Hora, Ivan Olbracht a iní. Avšak koncepcia proletárskej literatúry, ako ju formulovala skupina Devětsil, trpela „proletkultovčinou“. Sotva tu treba dôkladnejšie hovoriť o podstate